

Årsrapport

2016

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV

UTGITT AV:
Norges OECD-kontaktpunkt
for ansvarlig næringsliv

Kontakt oss:
OECDncp@mfa.no
Norges OECD-kontaktpunkt
Postboks 8114 Dep
N-0032 Oslo, Norge
www.ansvarlignæringsliv.no

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no

Publikasjonskode: E-967 B
Design: Anagram Design as
Foto omslag: Thinkstock
Trykk: Departementenes sikkerhets-
og serviceorganisasjon
03/2017 – Opplag 1000

Innhold

Forord	4
Hva er OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv?	6
Norges OECD-kontaktpunkt – hva og hvem?	8

1

Fremme OECDs retningslinjer og gi veiledning i disse 11

OECDs retningslinjer – et effektivt verktøy for å hindre overtramp.	12
OECDs sektorveiledere – spesifikke råd for din bedrift.	14
Hvordan lykkes med god interessentdialog i utvinningsindustrien?	18
Kan din bedrift knyttes til menneskerettighetsbrudd?	20
Samordnet veiledning om ansvarlig næringsliv	22
Arbeidstakerorganisasjonenes rolle i å fremme Retningslinjene	26

2

Behandling av klagesaker 29

En unik klageordning	30
Status for enkeltsaker	32

3

Samarbeid internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD-kontaktpunkt 35

Samarbeid sikrer likebehandling	36
Kontaktpunktet bidrar i internasjonale fora	38
Regnskap 2016 for Kontaktpunktet	42
5 steg for å sikre ansvarlighet	43

Forord

Tilliten mellom elitar og dei som ikkje har nytt godt av globaliseringa, har blitt svekka dei siste åra, ikkje minst gjennom 2016. Dette gjeld både mellom og innanfor mange land. Etter finanskrisa i 2008 har utviklinga i verda vore usikker. Sjølv om Kina har løfta millionar ut av fattigdom dei siste tiåra, har utviklinga vore miserabel for mange andre fattige i verda. Samstundes har alvorret i klimaspørsmålet gått opp for mange fleire, men ikkje alle. I september 2015 vedtok FNs generalforsamling 17 ambisiøse mål for å prøve å bøte på dette: FNs berekraftsmål, også kalt Agenda 2030. Det første av desse seier det meste: Utrydde alle former for fattigdom i verda. Mål 13 er å handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringane og konsekvensane av dei.

Berekraftmåla er uhyre viktige. Arbeidet med å konkretisere måla har tatt til gjennom det siste året. Noreg spelar ei viktig rolle ved at statsminister Erna Solberg er ein av leiarane av pådrivargruppa som FNs generalsekretær har oppnemnd for å få gjennomført måla. OECD har, naturleg nok, slutta heilhjarta opp om dei. Mange næringslivsinitiativ er i ferd med å bli utvikla. Men er alt då positivt?

Nei dessverre. Til no har for få bedrifter slutta seg til og for lite kapital blitt kanalisert i riktig retning. Enno er vi likevel i ein startfase. Men det er også ein annan risiko som direkte gjeld område for OECDs retningslinjer for fleirnasjonale selskap:

I mange samanhengar ser det ut til at dei generelle krava til ansvarleg åtferd frå næringslivet kjem på sidelinja i begeistringa over behovet for innsats frå næringslivet for å nå berekraftmåla. For det er riktig slik som mange har framheva, at berekraftmåla ikkje kan bli nådd utan at privat kapital og innsats blir mobilisert. Men samstundes må ein ikkje gløyme krava til ansvarleg næringsliv slik det lett kan skje i entusiasmen over å vere med på noko nytt og viktig.

Mange av dei nye prosjekta skal, og må, finne stad i fattige land med svake styringssystem eller totalitære regime. Då er det stor risiko for menneskerettsbrot og korrupsjon. Særleg i slike samanhengar er det viktig at bedrifter vurderer desse risikoane og gjer kva dei kan for å hindre slike brot, eller dersom noko skulle gå feil,

at dei bøter på det i ettertid. Berekraftmåla kan ein ikkje nå utan ansvarleg opptreden. Og for at tilliten til det økonomiske systemet i verda skal kunne gjenoppbyggjast, må næringslivet opptre skikkeleg.

I tillegg kjem eit fundamentalt synspunkt når det gjeld vår tids krav til ansvarleg næringsliv, som gjer at krava vil kunne vere med å nå berekraftmåla i større grad: OECDs retningslinjer fastlegg at alle bedrifter også har eit ansvar for forhold i sine leverandørkjeder og for sine forretningssamband. Med vår tids komplekse verdikjeder betyr det at svært mange menneske, også i fattige delar av verda, er involvert i desse verdikjedene. Særleg dei store multinasjonale selskapa i enden av leverandørkjedene har makt til å krevje ansvarlegheit. Og OECD utarbeider rettleiande dokument som hjelp til arbeidet med verdikjeder.

Dersom alle ledd i verdikjedene viser respekt for menneskerettar og miljø, vil det kunne vere eit større løft for å oppnå dei 17 berekraftmåla enn spektakulære enkeltprosjekt, som gir større mediemerksemd, men mindre verknader for dei som særleg har falle utanfor i globaliseringa. Derfor er krava i OECDs retningslinjer viktigare enn nokon gong.

Gjennom 2016 har det norske OECD-kontaktpunktet for ansvarleg næringsliv jobba målretta innanfor våre tre hovudarbeidsområde. Lat oss framheve noko: For å fremje retningslinjene har workshop-arbeidet med norske bedrifter halde fram. Dei som har fått delta har følt at dei har hatt godt utbyte av å jobbe skikkeleg med aktsomhetsvurderingar av menneskerettar. Og vi har tatt del i OECDs viktige arbeid med å gjere ulike sektorrettleiingar meir kjende. Dette, med meir, kan du lese om i rapporten.

God lesing!

Ola Mestad

OLA MESTAD
leiar

Hva er OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv?

OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv er anbefalinger fra OECD-landene for å fremme ansvarlig næringsvirksomhet i alle sektorer. Retningslinjene er de eneste multilateralt vedtatte og omfattende retningslinjene for ansvarlig næringsvirksomhet som 46 regjeringer har forpliktet seg til å fremme.

Et hovedmål med OECDs retningslinjer er at næringslivet skal bidra til bærekraftig utvikling. Retningslinjene er tydelige på forventninger på områder som menneskerettigheter, herunder arbeidstakerrettigheter, miljø, antikorrupsjon og åpenhet. Samlet sett dekker retningslinjene alle sentrale områder innenfor samfunnsansvar.

Retningslinjene støttes av en unik implementeringsmekanisme av nasjonale kontaktpunkter. De nasjonale kontaktpunktene er etablert av tilsluttede regjeringer for å gjøre retningslinjene kjent og for å etablere en klageordning. Klageordningen sikrer at bekymrede interessenter har et sted å henvende seg. Kontaktpunktet legger til rette for dialog og mekling for å løse saker.

I 2016 var OECDs retningslinjer 40 år. For at jubilenten fortsatt skal være relevant og et ledende internasjonalt verktøy for å fremme ansvarlig næringsvirksomhet, ble retningslinjene revidert i 2011. I revisjonen ble det blant annet lagt til et kapittel om menneskerettigheter. Dette kapitlet reflekterer FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

Ifølge OECDs retningslinjer skal bedrifter bidra til å:

Bevare miljøet

Respektere menneskerettigheter

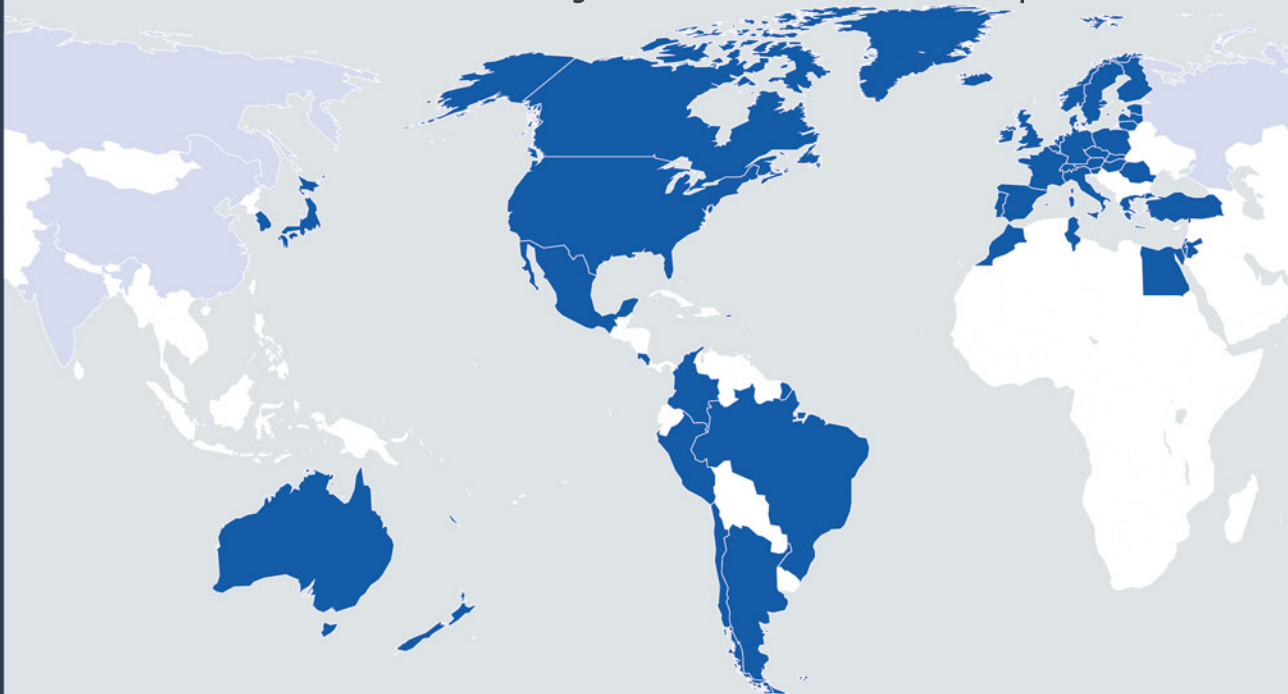
Ivareta arbeidstakerrettigheter

Unngå korrupsjon og smøring

I tillegg har Retningslinjene kapitler om åpenhet, rapportering, forbrukerinteresser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning.

46 land med nasjonale kontaktpunkt

Land med kontaktpunkt:

Argentina, Australia, Østerrike, Belgia, Brasil, Canada, Chile, Colombia, Costa Rica, Tsjekkia, Danmark, Egypt, Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Hellas, Ungarn, Island, Irland, Israel, Italia, Japan, Jordan, Latvia, Litauen, Luxembourg, Mexico, Marokko, Nederland, New Zealand, Norge, Peru, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Sør-Korea, Spania, Sverige, Sveits, Tunisia, Tyrkia, Storbritannia og USA.

Observatørland:

India, Kina og Russland

Kartet er kun veiledende og tar ikke stilling til territoriell status eller suverenitet.

46 land har vedtatt å følge OECDs retningslinjer og er dermed forpliktet til å opprette et nasjonalt kontaktpunkt.

Kontaktpunktene møtes jevnlig hos OECD i Paris.

Norges OECD-kontaktpunkt – hva og hvem?

Norges OECD-kontaktpunkt er et uavhengig, offentlig ekspertorgan. Medlemmene oppnevnes av Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet på grunnlag av faglig kompetanse, og er basert på forslag fra arbeidslivets parter og sivilsamfunnet, representert ved NHO, LO og ForUM for utvikling og miljø. Alle OECD-land er forpliktet til å etablere et kontaktpunkt. Hvordan disse er organisert, varierer fra land til land. Det norske Kontaktpunktet bistår norske myndigheter i arbeidet med å fremme retningslinjene, og skal bidra med råd og veiledning i enkeltsaker.

MEDLEMMENE

OLA MESTAD

*professor dr. juris
Universitetet i Oslo
leder*

FRODE ELGESEM

*advokat og partner
Elgesem Advokatfirma AS*

SYNNE HOMBLE

*konserndirektør for strategi
og selskapsfunksjoner
NSB-konsernet*

GRO GRANDEN

*spesialrådgiver
LO*

SEKRETARIATET

CATHRINE HALSAA

sekretariatsleder

BENTE F. BAKKEN

seniorrådgiver

BENEDICTE E. BJERKNES

førstekonsulent

Kontaktpunktet har tre hovedoppgaver:

1

Fremme OECDs retningslinjer
og gi veiledning i disse

2

Behandling
av klagesaker

3

Samarbeid internasjonalt med
OECD sentralt og med andre
OECD-kontaktpunkt

1

Fremme OECDs retningslinjer og gi veiledning i disse

En av Kontaktpunktets viktigste oppgaver er å fremme OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv. Kontaktpunktet veileder og informerer om bruk og betydning via en rekke kanaler.

OECDs RETNINGSLINJER

– et effektivt verktøy for å hindre overtramp

OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv er mer enn fine ord. De er et praktisk verktøy, som kan hindre at norske bedrifter trår feil i møtet med mennesker og miljø, kultur og samfunn i andre land.

Tekst: Marianne Alfsen

– Alle andre forsøk på å etablere felles normer for et ansvarlig, globalisert næringsliv har endt som krevende normer uten gjennomslag eller svake ordninger med stor oppslutning, slår Ola Mestad fast. Han leder Norges OECD-kontaktpunkt, og er ikke i tvil: OECDs retningslinjer er det beste verktøyet næringslivet har for å holde sin sti ren i land med utfordrende rammebetingelser.

– Én ting jeg lærte gjennom ti år i Oljefondets etikkråd, er at normer har liten virkning uten sanksjoner. OECDs retningslinjer er den eneste internasjonale mekanismen som har sanksjonsmuligheter, i form av en klageordning, forklarer Mestad.

– I dag er OECDs retningslinjer dessuten de eneste som omfatter alle relevante områder. De viktigste er menneskerettigheter, miljø og korrupsjon, men også temaer som offentlighet, forbrukervern og konkurransevern er med, fortsetter Mestad, og legger til at føringene fra toppen er sterke:

– I all kommunikasjon fra Regjeringen ligger det en forventning om at norske bedrifter følger OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.

Modnet gjennom 40 år

Retningslinjene ble utviklet i kjølvannet av 1970-tallets opprør mot kapitalismen og skepsis til internasjonale selskapers maktutøvelse – hånd i hånd med OECDs innsats for å styrke investeringer og økonomisk vekst. I 2016 fylte de 40 år.

Men først etter revisjonen i 2011, fikk retningslinjene muskler nok til å bli et reelt verktøy for et stadig mer globalisert næringsliv, ifølge Mestad. For det første ble FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter i sin helhet innlemmet i retningslinjene.

– OECD går imidlertid enda lenger enn FN, sier Mestad.

FN stiller i sine veiledende prinsipper krav om at bedrifter både skal analysere risiko på forhånd, og bøte på menneskerettighetsbrudd når de har skjedd. Det er et prinsipp OECD har løpt videre med. Kravet om aktsomhetsvurdering gjelder for samtlige områder omfattet av OECDs retningslinjer. Og det finnes altså en klageordning.

– Å oppføre seg ordentlig er et etisk imperativ, selv om det koster

– Forhåndsvurdering er et sentralt prinsipp som skal hindre at det må en tragedie eller en skandale til, før noe gjøres. Det er ikke en lett øvelse, men kravet er at man forsøker å finne en ansvarlig løsning, fortsetter Mestad.

I tillegg stiller retningslinjene, som den eneste mekanismen, nå krav til hele leverandørkjeden, ikke bare den enkelte bedrifts egne virksomheter. – Med det har vi fått et potensielt svært kraftfullt virkemiddel, mener Kontaktpunktets leder.

Teori og praksis

– Siden 2004 har utviklingen vært enorm. Det er ikke lenger vanskelig å nå frem med det overordnede budskapet om ansvarlighet. Utfordringen er hvordan overholde retningslinjene i praksis, påpeker Mestad.

Derfor går Kontaktpunktet praktisk til verks når de skal fremme OECDs retningslinjer for norsk næringsliv. I stedet for formaninger og gode intensjoner, tar Kontaktpunktet med seg verktøykassa ut til bedriftene. Norske bedrifter kurses blant annet i å analysere risiko både i egen virksomhet og hos forretningspartner, og i å gjøre intensjonene i retningslinjene til en integrert del av bedriftens daglige virke.

Åtte kapitler, med til dels abstrakte retningslinjer, kan virke overveldende for folk i bedriftene, men utfordringene varierer fra sektor til sektor, og alt er ikke relevant for alle. Derfor utarbeider OECD også stadig nye sektorveiledere, som belyser konkrete problemstillinger i ulike bransjer.

– Det vi opplever, er at når en bedrift setter seg ned og analyserer akkurat sine utfordringer, blir alt mer håndterbart, sier Mestad.

Lønnsomt?

Han påpeker at det er dyrere å stoppe et prosjekt fordi man overså urfolks rettigheter ved oppstart, eller miste omdømme fordi man ikke sjekket arbeidsforholdene hos en underleverandør, enn det er å identifisere og ta tak i utfordringene på forhånd.

– Ofte er det altså lønnsomt å følge retningslinjene, men ikke alltid. Noen ganger kan det koste. Det er også uheldig at retningslinjene ikke håndheves likt i alle OECD-land, noe vi anerkjenner at kan virke konkurransevridende, og som vi kontinuerlig samarbeider med andre kontaktpunkt for å bøte på, påpeker Mestad, og avslutter:

– Men å oppføre seg ordentlig er et etisk imperativ, selv om ikke alle er med på laget og selv om det koster.

OECDs SEKTORVEILEDERE:

– spesifikke råd for din bedrift

OECDs retningslinjer er overordnede og generelle. Derfor har OECD utarbeidet veiledere med konkrete og praktiske råd tilpasset ulike bransjer, som landbruks- og matvaresektoren, tekstil- og sko, finans, utvinningsindustri og for konfliktmineraler. Det utarbeides også en overordnet veileder om aktsomhetsvurderinger som metode (Guidance on General Due Diligence). Veilederne fokuserer særlig på hvordan bedrifter kan bruke sin påvirkning for å sørge for ansvarlige leverandørkjeder.

Veilederne er unike i kraft av at de er anbefalinger fra myndigheter og utarbeidet i samarbeid med sentrale næringslivsaktører innen hver sektor og representanter for siviltt samfunn. Veilederne legger vekt på interessentdialog og har et særlig kjønns-perspektiv. Det kan være krevende for bedrifter å sette seg inn i de omfattende forventningene som ligger i OECDs retningslinjer. Sektorveilederne gir nyttige eksempler og konkrete råd. Norges OECD-kontaktpunkt vil fortsette å fremme veilederne i 2017 med seminarer og kurs.

OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig forretningsdrift (General Due Diligence)

OECD lanserer i 2017 en generell veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig forretningsdrift som metode. Målet med veilederen er å gi bedrifter i alle sektorer praktisk veiledning i hvordan de kan etterleve OECDs retningslinjer, og gjennomføre såkalt due diligence – aktsomhetsvurderinger – for å kartlegge, forhindre og minske potensielle risikoer, og redegjøre for hvordan dette følges opp.

OECDs veileder for god interessentdialog med berørte parter i utvinningssektoren

Veilederen er et verktøy for å identifisere og håndtere risiko knyttet til interessentdialog. Formålet er å sikre at selskap unngår å forårsake skade, og avhjelper skade som har oppstått. Veilederen har egne kapitler om konsultasjoner med urfolk, kvinner og arbeidstakere. Les mer om dette på side 18.

OECDs veileder for ansvarlige leverandørkjeder i landbruks- og matvaresektoren

Veilederen har som mål at bedrifter innen landbruks- og matvaresektoren bidrar til et bærekraftig landbruk gjennom ansvarlig forretningsdrift. Veilederen gir sjekklister for hva slags risikovurderinger bedrifter forventes å ta, også i deres leverandørkjede. I Norge er veilederen særlig relevant også for matvareimportører og dagligvarekjeder.

OECDs veileder for finanssektoren – institusjonelle investorer

OECD lanserer våren 2017 en veileder for ansvarlig forretningspraksis for institusjonelle investorer. Dette er del av en prosess i OECD for å utvikle klarere veiledning til aktører i finanssektoren, herunder minoritetsaksjonærer, om hvordan de kan anvende aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsvirksomhet. Veilederen gir konkrete og praktiske råd tilpasset særtrekk ved finanssektoren med komplekse og sammensatte porteføljer.

OECDs veileder for ansvarlige leverandørkjeder for konfliktmineraler

Veilederen er laget for å hjelpe bedrifter med å sikre ansvarlige innkjøp av mineraler (gull, tinn, tantal, wolfram) fra konfliktområder. Den gir detaljerte anbefalinger for å bistå selskap i deres innkjøpsrutiner, for å respektere menneskerettigheter og unngå konflikt.

Tekstil- og skobransjen

Etter tragedien ved Rana Plaza i Bangladesh i 2013, hvor over tusen tekstilarbeidere omkom på grunn av dårlige fabrikkforhold, har OECD hatt et særlig fokus på hva selskap kan gjøre for å forbedre forholdene i leverandørkjeden til tekstil- og skosektoren.

OECD har utarbeidet en praktisk veileder med formål om å bedre forholdene i leverandørkjedene angående arbeidsrettigheter, menneskerettigheter og miljø. Tekstil og sko er noen av verdens største forbruksvaregrupper, og det er en bransje med mange underleverandører, ofte i land i sør.

Veilederen skal hjelpe selskaper i arbeidet med å unngå negative konsekvenser av sitt virke. Den er banebrytende fordi den er utarbeidet av myndigheter i samarbeid med sentrale aktører i bransjen, for å gi et felles grunnlag for hvordan OECDs retningslinjer skal etterleves av aktører i tekstil- og skosektoren.

Veilederen viser til at kvinner ofte utgjør majoriteten av arbeidsstokken i denne bransjen, og at kvinner kan være mer utsatt for forskjellsbehandling. Det anbefales at bedrifter har et særskilt og bevisst forhold til likestillingsaspektet i sine aktsomhetsvurderinger.

OECDs veileder for tekstil- og skosektoren.

Veilederen er nyttig da den gir konkrete anbefalinger om hvordan bedrifter bør opptre i alle ledd i verdikjeden, og deler opp anbefalinger til praksis for alle ledd. Slik er det lettere å forstå konkret hva de ulike aktørene i tekstil- og skobransjen bør gjøre for å opptre ansvarlig.

PIA GOYER

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland

REIDUN LÅNKAN
Initiativ for etisk handel

– Initiativ for etisk handel (IEH) har hatt god dialog og gode diskusjoner med OECD hele veien. Veilederen vil skape en felles forståelse, dette er nyttig. Den er detaljert og går i dybden på ulike aktsomhetsprosesser, blant annet på barnearbeid, hjemmearbeidere, diskriminering og ikke minst innenfor miljø. Veilederen gir et godt rammeverk som også vi i IEH vil ha nytte av i vårt samarbeid med norske tekstil- og skobedrifter.

– Vi i IEH er veldig fornøyd med at veilederen tydeliggjør at bedrifter må ha aktsomhetsprosedyrer på egen innkjøpspraksis og produktutvikling. Gode rutiner her kan bidra til å redusere risikoen for dårlige arbeidsforhold hos leverandører, som ekstrem overtid, lave lønninger og bruk av useriøse underleverandører.

PIA GOYER
Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland

– Etikkrådet ser hen til instrumenter og initiativ med stor internasjonal oppslutning, som setter standarder for hvordan selskap skal opptre ansvarlig. OECDs tekstilveileder er nyttig i det henseende. Den gir konkrete anbefalinger på hvordan bedrifter bør opptre ansvarlig.

– Etikkrådet gjør egne vurderinger av hvordan tekstilbedrifter gjør risikovurderinger og følger opp eventuelle negative effekter.

– Det er bra at veilederen fokuserer på risiko for negative konsekvenser i områdene der selskaper opererer, og ikke bare risiko for selskapene.

Hvordan lykkes med god interessentdialog i utvinningsindustrien?

OECDs veileder for interessentdialog med berørte parter innen utvinningsindustrien er et verktøy for å identifisere og håndtere risiko. Formålet er å sikre at selskap unngår å forårsake skade, og avhjelper skade som har oppstått. Dette er i tråd med forventningene i OECDs retningslinjer. Veilederen har også et eget kapittel om konsultasjoner med urfolk.

8. november arrangerte Kontaktpunktet et vellykket seminar rettet mot aktører i olje-, gass- og bergindustri i NHO. Seminaret var det første i rekken som Kontaktpunktet vil arrangere for å fremme OECDs sektorveiledere. Les mer om disse på side 15.

En god dialog med ulike interessentgrupper er viktig for et ansvarlig næringsliv og bør inngå i alle deler av selskapenes arbeid med å opptre i samsvar med internasjonale forventninger. Dette var et praktisk anlagt seminar med konkrete eksempler fra blant annet Statoil, DNO og Norsk Bergindustri hvor de delte sine erfaringer fra operasjoner på bakkenivå.

Hvorfor er det viktig å ha en god interessentdialog for et ansvarlig næringsliv? Hvordan berører bedriftens prosjekt et eller flere lokalsamfunn? Dette var noen av spørsmålene som ble diskutert på seminaret.

**ELISABETH
GAMMELSÆTER**

*generalsekretær
Norsk Bergindustri*

– Åpenhet er viktig for å ha en vellykket interessentdialog. Enkle grep som nyhetsbrev, informasjonsmøter og facebook-sider er ofte gode for å få informasjon ut om hva slags påvirkning bergindustrien har på lokalsamfunnet.

ARILD HERMSTAD

*tidligere leder av
Framtiden i våre hender*

– I utvinningsprosjekter er det et stort behov for åpenhet fra utbygger sin side. God og åpen dialog er avgjørende. Utbygger må være åpen om hvilket ansvar de selv vil ta ved negative konsekvenser, og også ha en god dialog med de som er motstandere av utbygging.

SVEN-ROALD NYSTØ

*leder av ARRAN-prosjektet
«Urfolk og ressursutvinning
i Arktis-Evaluering av etiske
retningslinjer»*

– Det er behov for konkrete anbefalinger fra en internasjonal organisasjon som OECD om hva som forventes av bedrifters konsultasjoner med urfolk. OECDs veileder og kapitlet om dialog med urfolk er svært nyttig i dette arbeidet, spesielt tilrådingene om prosess. Når det gjelder behovet for konkret substans med hensyn til dybden i konsultasjonene, vil det nok kunne variere fra tilfelle til tilfelle. Der vil vi komme med bidrag fra vårt prosjekt, som også vil kunne bli nyttet som grunnlag for slike vurderinger.

Kan din bedrift knyttes til menneskerettighetsbrudd?

Hvordan påvirker det virksomheten? Hvor skjer det? Hvem rammes? Hva kan gjøres for å hindre at det skjer?

12 norske bedrifter har i 2016 deltatt på kurs i regi av Kontaktpunktet for å diskutere disse og flere relevante spørsmål om aktsomhetsvurderinger med fokus på menneskerettigheter (Human Rights Due Diligence – HRDD).

Målsetningen med kursene er at bedriftene skal lære hvordan gjøre aktsomhetsvurderinger innen menneskerettigheter, herunder arbeidstakerrettigheter, i tråd med anbefalinger fra OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

Hva er Human Rights Due Diligence?

Human Rights Due Diligence (HRDD) er en metode som innebærer at bedrifter kartlegger, forebygger og begrenser risiko for menneskerettighetsbrudd. Videre innebærer metoden at bedriftene avbøter faktiske konsekvenser og gjør rede for hvordan de håndterer negative konsekvenser av sin virksomhet.

Dette er en kontinuerlig prosess der berørte parter blir hørt gjennom interessentdialog. Bedriftene som har deltatt på Kontaktpunktets kurs i HRDD har lært metoden og de grunnleggende prinsippene:

1. Vi har en menneskerettighetspolicy som er vedtatt av toppledelsen
2. Vi har forpliktet oss til å respektere menneskerettighetene, og til å påvirke våre forretningsforbindelser til å gjøre det samme
3. Vår menneskerettighetspolicy er offentlig tilgjengelig og godt kjent, både internt og av våre forretningsforbindelser
4. Vi kartlegger om vår virksomhet, produkter og tjenester kan knyttes til menneskerettighetskrenkelsener
5. Oppdager vi risiko for at vi ikke respekterer menneskerettighetene, iverksetter vi risikoreducerende tiltak

I tillegg til tre hele dager med workshops har hver bedrift fått åtte timers individuell konsulentveiledning. Deltakerne kommer fra diverse sektorer, deriblant tekstil, elektronikk, dagligvare og service.

Aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter

Aase Gundersen (ILPI) og Kristin Holter (Stakeholder) ledet kursene i HRDD for bedriftene.

TONE CECILIE F. LIE
CSR Manager, Eurosko

– Før satt CSR-avdelingen og produktavdelingen med hvert sitt system for å følge opp leverandørkjeden. I løpet av kurset fant vi en løsning på hvordan vi kunne få en mer integrert prosess i begge avdelinger. Det CSR-avdelingen gjør i forhold til ansvarlighet har dessuten blitt mer integrert i produktavdelingens daglige virke.

– Det var også kjempenyttig å få mer kunnskap om hvordan alt vi gjør henger sammen med bærekraftmålene. Nå vet vi dessuten at Kontaktpunktet bare er et tastetrykk unna, dersom vi trenger råd og veiledning. Vi håper å bli invitert til nytt, målrettet kurs når den nye sektorveilederen for tekstil og sko foreligger.

CATHRINE DEHLI
*direktør for bærekraft,
Nordic Choice Hotels*

– Det var nyttig å få samlet informasjon om alt av lovverk, retningslinjer og forventninger per i dag, og dermed få oversikt over hele bildet.

– Vi har lenge jobbet for å redusere risiko i leverandørkjeden, som omfatter alt fra leverandører av tomater og kokekar, til tekstiler og vaktmestertjenester. Det å ha dybdekompetanse om alle er utfordrende og krevende. Derfor var det nyttig å få innblikk i konkrete erfaringer i andre bransjer, hvor nivået ligger og hva vi har å strekke oss etter. Kurset ga også mulighet til å bygge nettverk med ressurspersoner.

KNUT LUTNÆS
miljøsjef, Coop

– Vi har leverandører over hele verden, i risikoutsatte bransjer og med risikoutsatte råvarer. Vi har jobbet med oppfølging og kartlegging av våre leverandører i mange år, både i Norge og sammen med våre søsterorganisasjoner i Norden, men ny kunnskap og nye verktøy er viktig for å komme videre. Derfor var kursets gjennomgang av teori og metodikk nyttig.

– Kurset var også en inspirasjon til å fortsette og styrke arbeidet vårt. Vi vet mye om våre leverandører, men i noen sammenhenger trenger vi å komme enda tettere på, for å få et oppdatert risikobilde og finne forbedringstiltak.

Samordnet veiledning om ansvarlig næringsliv

Staten skal styrke kompetansen om OECDs retningslinjer og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) blant offentlige aktører. Dette slås fast i Regjeringens handlingsplan for næringsliv og menneskerettigheter.

Kontaktpunktet inviterte derfor relevante statlige aktører til en innføring i aktsomhetsvurderinger med fokus på menneskerettigheter (Human Rights Due Diligence). Slik kan vi bidra til et samstemt budskap om forventninger til ansvarlig næringsliv.

Deltakere fra Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK), Innovasjon Norge, Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi), Eksportkreditt, Utenriksdepartementet og Norad bidro 30. august 2016 til gode diskusjoner om hvordan vi sammen kan fremme respekt for

menneskerettigheter og ha et omforent budskap til norske selskap og aktører. Møtet ble godt tatt imot av alle parter og dialogen videreføres.

Deltakerne er alle statlige aktører som skal gi god veiledning i ansvarlig næringsliv. Handlingsplanen påpeker at:

«.. selskaper (med internasjonal virksomhet) som søker statlig økonomisk støtte eller tjenester skal få god og samstemt informasjon og veiledning om Regjeringens forventninger om å respektere menneskerettighetene.»

Økt samarbeid mellom aktørene som bidrar til denne veiledningen er derfor svært viktig.

To bedriftsrepresentanter som har gått på kurs hos Kontaktpunktet delte også sine erfaringer med å hindre krenkelse av menneskerettighetene og drøfte noen av utfordringene de står ovenfor. De understreket begge at veiledning på feltet er viktig for norske, flernasjonale bedrifter.

Interessante diskusjoner blant aktører i virkemiddelapparatet.

SIGRID BRYNESTAD

seniorrådgiver for bærekraft,
Garantiinstituttet for
eksportkreditt (GIEK)

– En av våre oppgaver er å sørge for at våre kunder etterlever retningslinjene for ansvarlig næringsliv. Derfor var det nyttig for oss å få innblikk i hvor langt de beste bedriftene er kommet, hvor lista ligger og hvor skoen trykker. Case-studiene hjalp oss dessuten å komme tettere innpå bedriftenes reelle utfordringer, slik at vi kan bli bedre rådgivere og gi mer praktisk veiledning om hvordan å vurdere risiko.

– Etter kurset ble det etablert et forum for flere aktører i virkemiddelapparatet, for å sørge for at alle er samstemte i informasjonen som gis til bedriftene på dette feltet.

**ELISABETH
FOSSELI OLSEN**

seniorrådgiver, Norwegian
Emergency Preparedness
System (NOREPS),
Innovasjon Norge

– Kurset var relevant for oss, fordi vi bistår bedrifter som ønsker tilgang til krevende markeder. Det er viktig at vi som rådgivere har oppdatert kunnskap om menneskerettigheter, og hvordan disse påvirker bedriftene vi skal hjelpe. Kurset viste oss verktøy som kan bidra til at bedrifter forholder seg til menneskerettighetsspørsmål på en strategisk og god måte.

– Vi ønsker oss mer kunnskap om hvordan vi kan inspirere bedriftene til å arbeide videre med menneskerettighetsspørsmål, samt hvordan vi kan monitorere det de gjør. Gjerne i form av konkrete verktøy og kurs vi kan tilby bedrifter som søker seg til krevende markeder.

Nasjonal handlingsplan for næringsliv og menneskerettigheter

Den norske handlingsplanen for næringsliv og menneskerettigheter skal bidra til å gjøre det enklere for næringslivet å være ansvarlige aktører. Handlingsplanen skisserer norske forventninger til næringslivet og kan lastes ned fra regjeringens hjemmesider.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

FNs 17 bærekraftsmål er ambisiøse og har blant annet som mål å utrydde alle former for fattigdom og bekjempe klimaendringene. Målene kan ikke nås uten næringslivets bidrag og privat kapital. Ansvarlig opptreden av næringslivsaktører er både et viktig ledd i oppfyllelsen av enkelte av målene og grunnleggende for å oppnå helheten. OECDs retningslinjer uttrykker grunnkrav til ansvarlig næringsliv som er en forutsetning for at FNs bærekraftsmål kan nås.

– Aker er en pioner i norsk næringsliv for samarbeid mellom hovedeier, ledelse og tillitsvalgte. Dette omtales som Aker-modellen, og er utviklet gjennom 100 år. Med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv og arbeidstakerrettigheter som et av ankerfestene, arbeider Aker sammen med vårt internasjonale samarbeidsutvalg med å eksportere Aker-modellen til land utenfor Europa.

ØYVIND ERIKSEN

ØYVIND ERIKSEN
konsernsjef Aker ASA

Arbeidstakerorganisasjonenes rolle i å fremme Retningslinjene

Arbeidstakerorganisasjonene har en viktig rolle i å sikre et anstendig og bærekraftig arbeidsliv, gjennom å fremme grunnleggende rettigheter i arbeidslivet.

I OECDs retningslinjer er faglige rettigheter både omfattet av kapittel IV om menneskerettigheter og kapittel V om sysselsetting og forhold mellom partene i arbeidslivet.

De fleste hovedavtaler om spillereglene i arbeidslivet, som for eksempel avtalen mellom LO og NHO,

har bestemmelser om at norske bedrifter skal legge sentrale instrumenter for et ansvarlig næringsliv til grunn for sin virksomhet, både ute og hjemme – blant annet OECDs retningslinjer og FNs Global Compact.

Mange flernasjonale norske selskaper har også inngått globale rammeavtaler mellom morselskapet, norske fagforbund og internasjonale faglige sammenslutninger, som stiller krav om etterlevelse av både ILOs kjernekonvensjoner om grunnleggende rettigheter i arbeidslivet og OECDs retningslinjer.

ÅSMUND KNUTSEN
konserntillitsvalgt
i Aker Solutions

Eksempelbedrift: Aker ASA

Aker ASA er ett av Norges største industri-konsern, med ansatte over hele verden. OECDs retningslinjer er ett av verktøyene som ligger til grunn for samarbeidet mellom konserntillitsvalgte og ledelsen, for å sikre arbeidstakernes rettigheter.

– Det er viktig å ha med ledelsen. De må ha menneskerettigheter og betydningen av ansvarlig næringsliv under huden, sier konserntillitsvalgt for Tekna i Aker Solutions, Åsmund Knutsen.

Arbeidstakerrettigheter for ansatte i Aker-konsernet er forankret i en global rammeavtale (Global Framework Agreement), som ble signert første gang i 2008.

– Avtalen henviser til ILOs kjernekonvensjoner om betydningen av et anstendig og bærekraftig arbeidsliv, både i Aker-selskaper og hos deres samarbeidspartnere, sier Knutsen, og påpeker

at avtaleinnholdet er forankret på konsernnivå, og kommunisert ut til ansatte. For å sikre et kontinuerlig fokus, sørger de konserntillitsvalgte jevnlig for å hente avtalen frem.

– Samarbeidsforholdene mellom ledelse og ansatte er svært forskjellige i ulike land og kulturer. I Malaysia steila de for eksempel første gang de så tillitsvalgte og ledelse komme ut av samme taxi. Det var ingen kultur for det der, forteller Knutsen, og legger til at både ledelse og tillitsvalgte jobber aktivt for å spre samarbeidskulturen til andre land de opererer i. Aker har blant annet opprettet et internasjonalt samarbeidsutvalg (Global Works Council), med representanter fra land der selskapet har stor aktivitet.

– Aker Solutions har også etablert en «Whistleblower-kanal». Her kan ansatte og eksterne rapportere inn brudd på interne retningslinjer, lover og regler, forteller Knutsen.

2

Behandling av klagesaker

Den andre hovedoppgaven til Kontaktpunktet er å behandle enkeltsaker med påstand om at en bedrift ikke har etterlevd OECDs retningslinjer. Kontaktpunktet tilbyr veiledning, dialog og meklings mellom klager og innklaget part. Kontaktpunktet tar ikke opp saker på eget initiativ, men behandler saker etter henvendelse. Kontaktpunktet er ingen rettslig instans, men oppfordrer partene til og bistår med å finne en omforent løsning i saken. Saksbehandlingen skal være upartisk, forutsigbar, rettferdig og i tråd med retningslinjene.

En unik klageordning

OECD gir enkeltindivider, lokalsamfunn og organisasjoner et sted å gå, når de er bekymret for hvordan flernasjonale selskaper påvirker mennesker og miljø. Det gjør OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv unike.

Tekst: Marianne Alfsen

– Ingen andre internasjonale instrumenter for å fremme et ansvarlig næringsliv har en tilsvarende klageordning, forteller Synne Homble i Norges OECD-kontaktpunkt.

For å sikre upartiskhet og tillit til prosessen, kan Kontaktpunktet bare behandle saker fremmet av organisasjoner eller personer.

Lett å gå i forsvar

– Det er lett å gå i forsvarsposisjon når man blir klaget inn. Samtidig har mange norske selskaper jobbet systematisk og grundig med samfunnsansvar, og erkjenner at dialog er viktig og at prosessen kan være en læringsmulighet, påpeker Homble.

Hun har selv erfaring med å komme i Kontaktpunktets søkelys.

I 2009, da Homble var konserndirektør i Cermaq – en av verdens ledende aktører innen havbruk – ble selskapet innklaget av Naturvernforbundet og ForUM for Utvikling og Miljø for sin virksomhet i Chile og

Canada. Klagen gjaldt fiskehelse, arbeidsforhold og urbefolkning.

– Vi opplevde først klagen som urettferdig, før vi gjennom mekling fant en felles løsning. Prosessen bidro til å skape dialog med organisasjonene som klaget oss inn, hvor vi måtte lytte til hverandre og forstå begge sider av saken. Kontaktpunktet gjorde en viktig jobb med å sortere vekk dårlig underbyggede påstander og sikre en saklig dialog, forteller Homble.

Skaper tillit

Klageordningen er ikke-rettslig, men Kontaktpunktet anvender sentrale rettsprinsipper, som kontradiksjon og dokumentasjonskrav.

– Det er viktig for å sikre god opplysning av saken og tillit hos alle berørte, mener Homble.

Når en klage meldes inn, gjør Kontaktpunktet først en prosessuell vurdering. Omfattes forholdene av klageordningen? Har klager grunnlag for å opptre på vegne av de krenkede? Sekretariatet gir også veiledning i utforming av klagen.

– Påstander må begrunnes og relateres til retningslinjene, påpeker Homble.

Det innklagede selskapet får så mulighet til å gi en uttalelse. Når den er mottatt, tar Kontaktpunktet stilling til om klagen skal behandles. Først når behandlingen tar til, blir klagen offentliggjort.

– Dialog er et mål i seg selv

Dialog er nøkkelen

– Målet er ikke å henge ut noen, men å oppnå forbedringer og finne løsninger, sier Homble.

Det beste er når partene, gjennom dialog og støtte fra Kontaktpunktet, får redskapene til selv å løse konflikten. Avtalen nedfelles i en felleserklæring. Kontaktpunktet tilbyr også gratis mekling.

– Dialog er et mål i seg selv. Prosessen skaper en plattform for gjensidig forståelse, både for å løse en konkret sak, men også for å løse fremtidige problemer før de oppstår, sier Homble, og legger til:

– Vi har også opplevd at parter som ikke er blitt enige underveis i klagesaken, har fortsatt dialogen og funnet en løsning senere, forteller Homble.

Riset bak speilet

Dersom partene ikke kommer til enighet, avgir Kontaktpunktet en egen slutterklæring, med en vurdering av om retningslinjene er brutt og anbefalinger om veien videre.

– Dette er riset bak speilet, sier Homble, og påpeker at offentlig kritikk fra Kontaktpunktet kan være belastende, særlig for selskaper som normalt fremstår som ansvarlige. De må stå til rette for offentligheten, organisasjoner, aksjonærer og investorer.

– Risikoen for en negativ uttalelse kan i seg selv få partene til å lete etter en frivillig løsning, mener Homble.

Stor variasjon

Retningslinjene omfatter alle sentrale områder for samfunnsansvar. Det gir stor variasjon i klagesakene.

– Kontaktpunktet har behandlet saker om hva som kreves av finansielle investorer, urbefolkning, interessentdialog og lokalsamfunn, arbeidsforhold og miljø. I 2011 ble retningslinjene utdypet på menneskerettighetsområdet, som siden har vært et viktig tema. Generelt har norske selskaper utfordringer med å sikre at leverandørene holder forventet standard, sier Homble.

Bare selskaper fra landene som har sluttet seg til retningslinjene kan klages inn, men klagen kan gjelde forhold i alle land der selskapene opererer.

– Det er en utfordring at sivilsamfunnet i landene med svakest lovgivning og mangelfulle rettsystemer ikke kjenner til OECDs klageordning, sier Homble, og avslutter:

– Målet er ikke å få inn så mange klager som mulig, men å bidra til at selskaper vet hvordan de skal forebygge og forhindre brudd på Retningslinjene.

Status for enkeltsaker

Foreningen for internasjonale vannstudier-FIVAS mot Norconsult AS

Kontaktpunktet meklet frem en felleserklæring mellom FIVAS og Norconsult i juni 2015. Kontaktpunktet har i 2016 avholdt oppfølgingsmøter om den meklede avtalen hvor partene har gitt informasjon om hvordan de har fulgt opp felleserklæringen.

Ny klage

Kontaktpunktet mottok en ny klagesak i november 2016. I tråd med våre rutiner gjør Kontaktpunktet en vurdering om saken skal tas til behandling basert på klagen, selskapets tilsvarende og eventuell annen dokumentasjon.

DE FIRE STADIENE I KONTAKTPUNKTETS KLAGEBEHANDLING

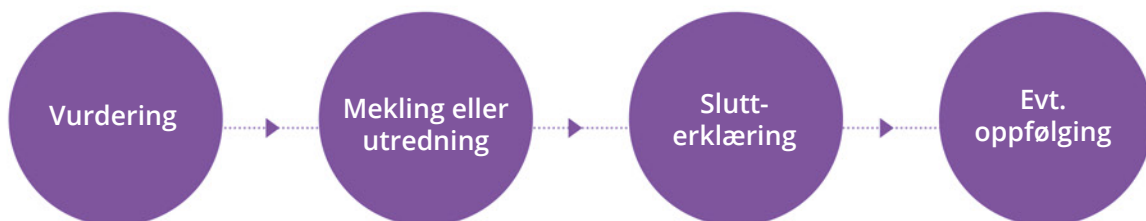

Foto: Jonathan Nockstrand / AFP / NTB scanpix

Jijnjevaerie Sameby mot Statkraft/SSVAB

Det norske og svenske Kontaktpunktet avsluttet i februar 2016 sin behandling av klagen fra Jijnjevaerie Sameby mot Statkraft/SSVAB. I klagen hevdet Samebyen at Statkraft/SSVABs vindkraftprosjekt i Jämtland ville begrense Samebyens mulighet til en fortsatt bærekraftig reindrift.

Samebyen ba kontaktpunktene legge til rette for mekling med Statkraft/SSVAB, men meklingsforsøket førte dessverre ikke frem. I kontaktpunktens slutterklæring ble partene oppfordret til å vise fornyet vilje til å oppnå

en avtale om videre utvikling av vindkraftprosjektet.

I juni 2016 lyktes det partene å komme til enighet om en avtale i saken. Ifølge Statkraft var anbefalingene fra kontaktpunktene nyttige for å oppnå en avtale. Avtalen regulerer kompensasjon, forholdene og sikringstiltak SSVAB bør ta for å redusere vindkraftens påvirkning på Samebyen og reindriftnæringen.

OECD sentralt har trukket fram saken som et eksempel på hvordan OECDs kontaktpunktordning gir resultater.

3

Samarbeid internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD-kontaktpunkt

Den tredje hovedoppgaven til Kontaktpunktet er å samarbeide og dele beste praksis med OECD og kontaktpunkt i andre land. Lokalt næringsliv skal, i størst mulig grad, møte like krav og forventninger i alle land. Det er imidlertid ulikt hvordan kontaktpunktordningen fungerer. Noen kontaktpunkt har lite ressurser til å behandle enkelt-saker, drive veiledning og informere om Retningslinjene. Å hente ut synergier gjennom erfaringsutveksling internasjonalt er et viktig premiss for å profesjonalisere kontaktpunktordningen.

– Det er viktig at norsk næringsliv opplever systemet som rettferdig

Samarbeid sikrer likebehandling

Likebehandling er et sentralt prinsipp. Derfor samarbeider OECDs 46 nasjonale kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv tett for samkjøre tolkningen av regelverket og styrke hverandre.

Tekst: Marianne Alfsen

– Det er viktig at både norsk næringsliv og sivilsamfunn opplever systemet som rettferdig og at kontaktpunkt i andre land behandler konkurrentene likt, sier Frode Elgesem i Norges OECD-kontaktpunkt.

– Likebehandling og effektivitet i klageordningen er en forutsetning for at systemet skal bli et godt og effektivt vern mot krenkelser tilknyttet næringsvirksomhet, fortsetter han.

Tolkningsrom

Retningslinjene gjelder for alle flernasjonale selskaper med røtter i OECD-land, uansett hvor i verden de opererer. Men, som med de fleste lover og regler, er det rom for tolkning når de omsettes i praksis. Derfor foregår det en kontinuerlig informasjonsutveksling om klagesaksbehandlingen mellom kontaktpunktene.

– OECDs retningslinjer er unike, den eneste internasjonale mekanismen for å fremme et ansvarlig næringsliv som støttes av en klageordning. Samtidig har vi verken mulighet til å avsi bindende «dommer» eller pålegge erstatning. Derfor er vi avhengige av å ha tillit, være gode på rådgivning og oppnå resultater gjennom mekling, sier Elgesem.

Møtes for å lære

Representanter for kontaktpunktene møtes jevnlig til såkalt «Peer Learning» – fellessamlinger der målet er å lære av hverandre, gjennom å dele erfaringer og diskutere aktuelle problemstillinger, samt få påfyll fra eksperter. Samtlige kontaktpunkt samles også minst én gang årlig i OECD-regi. I tillegg arrangeres regionale samlinger.

– Vi diskuterer blant annet ulike sider ved klagebehandling, som hvordan å sikre åpenhet eller når det er riktig å avvise en sak, forteller Elgesem.

I tillegg deler kontaktpunktene beste praksis om hvordan å informere om retningslinjene og å bistå næringslivet i å etterleve dem.

– Norge blir ofte spurt om å redegjøre for våre kurs i aktsomhetsvurdering i relasjon til menneskerettighetene, forteller Elgesem.

Evaluerer hverandre

Kontaktpunktene gjennomfører også frivillige «Peer Reviews», der ett eller flere kontaktpunkt går et annet grundig etter sømmene. Prosessen kartlegger styrker og svakheter, identifiserer forbedringsmuligheter, og ender ofte med anbefalinger til den aktuelle regjeringen.

– Slik hjelper kontaktpunktene hverandre å jobbe smartere og mer effektivt, samtidig som vi styrker ordningen i det enkelte land, sier Elgesem.

Norge var gjenstand for «Peer Review» i 2013. Evalueringen slo fast at Norges Kontaktpunkt er ett av de ledende i OECD. Men, Norge ble også anbefalt å øke innsatsen for å promotere retningslinjene for små og mellomstore bedrifter, samt offentlige instanser.

– Det har vi fulgt opp, påpeker Elgesem.

Et foregangsland

Norge blir sett på som et foregangsland for implementering av OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv, og i forlengelsen: FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP).

– Regjeringens egen handlingsplan for næringsliv og menneskerettigheter er en god støtte for dette arbeidet, sier Elgesem.

Norges Kontaktpunkt bidrar jevnlig også sentralt i OECD, både i arbeidsgruppen for ansvarlig næringsliv og i utviklingen av sektorveiledere.

– Vi trekkes også inn i FNs arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter. Nylig ble vi invitert til å bidra under den regionale konsultasjonen for implementering av FNs veiledende prinsipper i Sør-Amerika, forteller Elgesem.

Norges OECD-kontaktpunkt er underlagt, men uavhengig av, Utenriksdepartementet.

– Uavhengigheten er avgjørende for tilliten. Vi står fritt til å prioritere arbeidet og er uredde i utøvelsen av mandatet. Å opparbeide synlighet og anerkjennelse er også viktig.

Kontaktpunktet bidrar i internasjonale fora

Kontaktpunktet har i løpet av 2016 deltatt på og bidratt til internasjonale møter, med næringsliv, OECD sentralt, andre kontaktpunkt, FN, sivilt samfunn og fagforeninger.

Disse arrangementene er en viktig arena der Kontaktpunktet jobber for å fremme retningslinjene, og er en essensiell del av vårt tredelte mandat. Deltakelse på diverse seminarer, både i Norge og i utlandet, bidrar til å forankre forståelsen av OECDs retningslinjer i flere land og vil således bidra til jevnere spilleregler for internasjonalt næringsliv.

Kontaktpunktet har i 2016 selv avholdt åtte arrangement om ansvarlig næringsliv og har vært medarrangør på fem arrangement. I tillegg har Kontaktpunktet holdt diverse presentasjoner på 15 ulike arrangementer. Deltakere og samarbeidspartnere på disse har vært norsk næringsliv, andre statlige aktører, akademia og norske interesseorganisasjoner, deriblant urfolksorganisasjoner, utviklingsorganisasjoner og arbeidstakerorganisasjoner.

Tematikken for disse arrangementene har blant annet vært OECDs retningslinjer, aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsfeltet, herunder arbeidstakerrettigheter, interessentdialog, OECDs sektorspesifikke veiledere og urfolksspørsmål.

Seminar i Kenya om implementering av OECDs retningslinjer og FNs veiledende prinsipper

Kontaktpunktsleder Ola Mestad deltok 13.-14. april på seminar og flere møter i Nairobi, Kenya for å diskutere hvordan OECDs retningslinjer og FNs veiledende prinsipper best kan implementeres.

Mestad møtte den kenyanske regjeringsadvokaten, den nasjonale styringskomiteen for den kenyanske handlingsplanen for

menneskerettigheter og næringsliv og diverse kenyanske og norske bedrifter. I samarbeid med Innovasjon Norges Øst-Afrika-kontor, delte Mestad erfaringer på et Team Norge-arrangert seminar om hvordan berørte parter på en vellykket måte kan inkluderes i næringsutviklingsprosjekter.

Møter og fagfelleevalueringer i OECD-systemet

Det norske Kontaktpunktet blir ofte invitert av både OECD og andre kontaktpunkt for dele erfaringer om og å lære om hvordan kontaktpunktordningen kan organiseres og hvordan retningslinjene for flernasjonale selskaper best kan fremmes.

Kontaktpunktet har i 2016 deltatt på slike møter i Brasil, Italia og Finland. I disse møtene har det norske Kontaktpunktet delt erfaringer med kontaktpunkt fra Storbritannia, Danmark, USA, Sveits og Sverige.

OECDs globale forum om ansvarlig næringsliv

Det globale forumet i Paris har som målsetning å styrke samarbeidet mellom statlige aktører, næringsliv, fagforeninger og sivilt samfunn. Sentrale temaer på årets forum 8.–9. juni var leverandørkjedeproblematikk, åpenhet, skatt og investorers rolle som ansvarlige aktører. Programmet var fullt av interessante presentasjoner som viser hvordan deler av internasjonalt næringsliv ligger i teten for å fremme innovative metoder for å være ansvarlige aktører. Til sammen 600 ulike aktører var tilstede.

OECDs generalsekretær Angel Gurría påpekte på forumet at næringslivet er en

viktig aktør for å nå både bærekraftsmålene og klimamålene. Han viste til at flere investorer nå stiller krav til at selskap oppfyller standarder om ansvarlighet, inkludert OECDs retningslinjer. Angel Gurría pekte også på det beklagelige i at ikke alle tilsluttede land stilte nok ressurser til rådighet for sine kontaktpunkt. Ola Mestad holdt innlegg om Kontaktpunktets kurs for bedrifter i Human Rights Due Diligence og om styrken ved OECDs kontaktpunktordning sammenlignet med andre klageordninger og rettslige instanser.

FNs forum om menneskerettigheter og næringsliv

FN-forumet ble for femte gang arrangert i Genève med 2500 påmeldte fra næringslivet, sivilt samfunn og myndighetene. Kontaktpunktets leder, Ola Mestad, bidro med et innlegg om klagesaken *Jijnjevaerie vs. Statkraft* i en av sesjonene om bærekraft og fornybar energi.

I årets Forum (14.–16. november) var det særlig fokus på finansinstitusjoner, statlig lederskap og urfolks rettigheter. Andre temaer som ble diskutert var antikorrupsjon, migrasjon, fornybar energi, suksessfulle klageordninger, leverandørkjedeutfordringer, og hvordan innarbeide menneskerettigheter i sammenheng med FNs bærekraftsmål (SDG-ene). Professor John G. Ruggie, opphavsmann til FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv, fokuserte i sin tale blant annet på at SDG-ene kun kan nås gjennom ansvarlighet, og at det ikke må glemmes.

Regnskap 2016 for Kontaktpunktet

Alle beløp er i NOK

	2016 FORBRUK
Honorar kontaktpunktmedlemmer	345 000
Lønn sekretariatet	2 025 000
Reiser	325 000
Ekstern konsulentbistand	727 000
IKT, div kontor og trykksaker	35 000
Informasjonsvirksomhet/møter	350 000
Oversettelser	67 000
Totalt	3 874 000

5

steg for å sikre ansvarlighet

OECDs retningslinjer forventer at selskap gjennomfører aktsomhetsvurderinger – due diligence. Målet er å kartlegge om selskap bidrar til risiko på mennesker, samfunn og miljø, og hvordan skade og negativ effekt håndteres, følges opp og kommuniseres utad. Selskap skal se på risiko forårsaket både av egen virksomhet og gjennom forretningsforbindelser eller i leverandørkjeden.

De fem stegene illustrerer at dette er en kontinuerlig prosess gjennom hele virksomhetens levetid.

KONTAKT OSS
Norges OECD-kontaktpunkt
Postboks 8114 Dep
N-0032 Oslo, Norge
www.ansvarlignæringsliv.no
E-post: OECDncp@mfa.no

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGSLIV